

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæstio 4. quale debitum sit vltimus quadrans?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82999](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82999)

lore cruciatuum purgantur diu igne: alij passione purgati sunt.

QVÆSTIO III.

An Deus exigens nouissimum quadrans
tem puniat citra condi-
grum?

§. 1. EA de re dubitatum est à sancto Augustino, lib. 2. de ciuit. Dei c. 24. alijsque, interim qui id negant, hoc loco vtuntur, nullus enim quadrans remittitur. Verum quadrans ille de constituta per sententiam poena intelligitur, quod enim iudicatum solui potest, est, hoc soluendum est, iudicari tamen mitius potuit. Deo enim libertatem poenae mitigandae concedimus, nec cum dicimus necessario punire peccata, & naturaliter, quemadmodum naturaliter odit. Qua de re tum alij, cum Voistius in 100. erroribus Sibrandi.

QVÆSTIO III.

Quale debitum sit quadrans vlti-
mus?

§. 1. Bellarminus l. 1. de amissione gratiae & statu peccati. c. 10. Veniale peccatum ex Orig. hom. 35. & Terull. l. 1. de anima c. 17. interpretatur. Addo & Augustin. in Enchiridio c. 69. 70. 71. vbi minima aliter deleri, & in hac & in alia vita ostendit, quam magna docet. Pareus vehementer in Bellarminum insurgit: quidam, inquit, patrum fuisse Platonici. 2. Minuta dicunt collatione ad maiora. 3. Origeni carcer non est purgatorium hom. in 5. Matth.

Cui respondeo 1. Non sunt hæc Platonica, nec veterum vllus, tanquam Platonis scitis contradixit. 2. Minuta non vocarent, nec culpas leuissimas, si tam aeternorum tormentorum reos constituerent, vt argumentatur Cardinalis. 3. Purgatorium in eorum verbis cognoscitur. Si qui parum debet non egreditur nisi soluat minimum quadrantem: vti qui tanto debito fuerit obnoxius, infinita ei ad reddendum secula numerabuntur. Cum ergo locum nominet carcerem, ex quo datur exitus, dubium non est, quin venialia delicta, & penam temporariam esse iudiceret, cum innumera illi secula non tribuatur poenam.

Aduersarius de sententia Hieronymi, de furto Adam, mendacia, quæ deuorare coactus est, regurgitat. Verum & Hieronymi, & hic Augustini verba sine ambiguitate continent Bellarmini sententiam.

§. 2. Recte pergit Bellarminus. S. Augustinus, inquit, de Spiritu & litera, c. 36. Vocat leuiora & peccata hominis ex fide viuientis. Et Enchir. cap. 71. quotidiana breuia, leuia. Sermo. 41. de Sanctis. transitorio in igne mandari, illis non occidi animam, esse pusillus seu scabiem.

Cui obijcit Pareus. 1. Non dicit natura venialia. 2. Delentur misericordia, & deprecatione. Imo iniuratus esset Deus, si quæ in se veniam merentur, in censam minimum vocaret, vel temporaliter puniret. 3. Sermo ille non videtur Augustini. 4. Causa prima, quia ignem purgatorium hic asserit, alibi dubitat. Secunda, quia phrasim etsi in multis est similis, in alijs est dissimilis. Tertia, quia ibi docet peccata redimi bonis operibus, alibi docet oratione id fieri. Quarta, Capitula peccata docet redimi lacrymis, rugitu, gemitu, ieiunijs, quæ neque sacre scripturæ, neque doctrinæ Augustini satis conueniunt. Quinta, etsi fuerit Augustinus, Nam non vocat venialia, minima vero dicit in collatione, scabiem appellat mortalem. Motus vero salutis à nobis haberi pro venialibus, mentitus est Bellarminus.]

Responsio: O peruersa tortuositas, quanto labore te magis intricas: rem videamus.

Ad 1. Imo vero natura Venialia sunt illa dicta ab Augustino, quia breuia, leuia, minima, non occidunt, si enim millies, millies inferos merentur, imò totius mundi interitum, cur leuia, breuia, minima? 2. ferociter meritis iustitiam iusti non tollunt, nec vitam spiritalem, non sunt ergo mortalia. 3. Eleemosynis delentur, & bonis operibus, quibus mortalia non expiantur. 4. Transitorio igne purgantur, ergo venialia. 5. quia aduersarius, post ambages tandem in Augustini accusationem vertitur, dicitque esse stipulam. Sensit ergo hæc Augustinus, stipulam enim vocat in eo errorem quem putat.

Ad 2. Contra tuam calumniam, non Bellarminum argumentaris. Non dixit ille peccatum mereri veniam, sed penam, & penam temporalem, an pro poena temporali auertenda non opus est misericordia Dei, & oratione nostra? Cur quotidie tot mala deprecamur?

Ad 3. vt euertat veritatem, testimonia supprimit sed incassum. Rationes expendamus. 1. Asserit hic purgatorium, alibi dubitat, ergo sermo non est Augustini. De Augustinus igne materiali ab illo, & alijs dubitatum, non de poena purgatoria. Nunquam de purgatorio dubitauit, alia loca sunt, quibus illud asserit. Magis ingenue Hieronymus Zanchius, cuius verba ante representauimus, vt in igne aliquando peccata etiam tuo mendacium tuum sit, tu illud inter totis oculis intuearis.

Certe illa Magistro tuo authentica sunt, suspecta habes? an & lib. 2. contra Manichæos suspectus est? Causam habes, nam c. 22. purgatorium asserit, hisce verbis. Si quis forte agrum non coluerit, & spiritus eum opprimit permiserit, habet in hac vita maledictionem terra sue, & in omnibus operibus suis, & post hanc vitam habebit, vel ignem purgatorium, vel vitam æternam.

Causam alteram ipse agnoscit ludicram esse, cum phrasin esse Augustinianam fateatur in multis, & pauculas Afri peculiare recitat, vt: peccata nimium plura, ignarus Augustinum in sermone populari, vulgi & verbis & sententijs frequenter vit.

§. 3. Tertia causa, quia hic lacrymis, alibi oratione deleri peccata docet. Respondeo, non pugnare lacrymis, eleemosynis, oratione deleri peccata, conueniunt hæc omnia & conspirant amice, non igitur illa est causa iusta suspicionum: præsertim cum doceat Catholicos Spiritus Sanctus; Bona est Oratio cum eleemosyna & ieiunio: Nusquam vero hæc tria dicat esse peccata natura mortalia. Verum vbi docet de oratione excludente lacrymas, rugitum, gemitum, ieiunium? Nam orationis illud esse officium, non est dubium, de exclusiua quærimus.

Citatio marginalis hæc est: Ench. cap. 7. 1. suspector esse 71. Legamus in Augustino, oratione, non lacrymis, non ieiunio fieri abolitionem culpatum, vt sermo 41. ne sit Augustini. Verba hæc sunt cap. 70. Sane cauendum est, ne quisquam existimet infanda illa crimina, Qualia qui agunt, regnum Dei non possidebunt, quotidie perpetranda, & Eleemosynis quotidie redimenda. in melius quippe, est vita mundanda, & per Eleemosynas de peccatis præteritis est propitiandus Deus, non ad hoc culpa non emendans quodammodo, vt ea semper liceat impune committere. Nemini enim dedit laxamentum peccandi, quamuis tur peccata miserando deleat iam facta peccata, si non satisfactio congrua negligatur. De quotidianis autem breuib, leuib, & peccatis, sine quibus, hæc vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit. Eorum est enim dicere, Pater noster qui Oratio pro es in celis, qui iam patri tali regenerati sunt ex aqua & Spiritu Sancto. Delet omnino hæc oratio minima & quotidiana rufacit peccata. Delet & illa à quibus vita fidelium scelerate etiam gesta, sed penitendo in melius mutata discedit: si quemadmodum

modum veraciter dicitur; dimitte nobis debita nostra: quoniam non desunt qua dimittantur, ita veraciter dicitur, licet & nos dimittimus debitoribus nostris: id est, (si) fiat quod dicitur: quia & ipsa elemosyna est veniam petenti homini ignoscere. cap. 72. Ac per hoc ad omnia qua vili misericordia sunt, valet quod Dominus ait; Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Non solum autem qui dat esurienti cibum, sitiienti potum, nudo vestimentum, peregrinanti hospitium, fugienti latibulum, agro vel incluso visitationem, captiuo redemptionem, debili subuectionem, caeco deductionem, tristi consolationem, non sano medelam, erranti consilium, & quod cuiquam necessarium est indigenti. Verum etiam, & qui dat veniam peccanti, elemosynam dat: & qui emendat verbere in quem potestas datur, & coercet aliqua disciplina, & tamen peccatam eius, quo ab illo laesus est, aut offensus, dimittit ex corde, & orat ut ei dimittatur, non solum in eo quod dimittit atque orat, verum etiam in eo quod corripit, & aliqua emendatoria pena plectit, elemosynam dat, quia misericordiam praestat. Multa enim bona praestantur inuitis, quando eorum consilium vilitati non voluntati; quia ipsi sibi inveniuntur esse inimici, ac amici vero eorum potius illi quos inimicos putant, & reddunt errando mala pro bonis, cum reddere mala Christianus non debeat pro malis. Multa itaque sunt genera elemosynarum, quae cum facimus, adiuuamur, ut dimittantur nobis nostra peccata. & de ciuit. De lib. 21. cap. 17.

VERSUS 27.28.

Audistis quia dictum est antiquis: non mœchaberis. Ego autem dico vobis: quia omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo.

QVÆSTIO I.

Quæ concupiscentia à Christo vetetur?

§. 1. **H**ebraeum **נאפח** Naaph, proprie est adulterare: Verum damnatur omnis generaliter carnis libido, siue ipso facto expleatur, siue cogitationibus, verbis, tactibus. Atque in eo consentiunt omnes interpretes. Duas vero partes continet illud: Ad concupiscendum eam. Nam qui aspicit, ut eam concupiscat, & concupita fruatur, mœchatus est eam in corde suo. Et qui aspicit, ut concupiscat, hoc est motum concupiscentiae in se concitet, & illecebrosa cogitatione animum contamine, ille quoque morosa delectatione mœchatus est eam. De oculis mentionem facit, quod illi sint præcipui in amore duces, alioqui qui vocem audiuerit, alloquutus fuerit, tetigerit, osculum dederit, in eandem legem commisit; posuit enim Christus quod lenissimum hominibus videtur; Ex illecebrosa formæ aspectu adulterium animo committere.

§. 2. Inter nos & Sectatios gravis est quaestio. Quænam concupiscentia sit peccatum? Calvinus omnem damnari huiusce verbis asserit. [Quo etiam docetur adulteros censei coram Deo, non tantum qui fixo consensu scortationem in animis concipiunt, sed qui admittunt quasvis punções. Quare nimis crassa est & supina Papitarum hypocrisis, qui concupiscentiam negant peccatum esse, donec totum cor assentiat. Sed nihil mirum est ita extenuari ab illis peccatum, quando locordes, & pro-

sus Rapidos in vitij suis reputandis esse oportet, qui iustitiam operum metris adscribunt.]

Respondeo. Partim calumniam esse, partim errorem Calvini grauem in illa redargutione. Calumniam. Nostum demum concupiscentiam dicere peccatum; cum totum cor assentiat. Nam Concupiscentiae quasvis punções dicimus peccata; quia ortae sunt ex peccatis, ducunt ad peccata, sunt tamen peccata Metaphoricè, ut in cap. 7. Rom. docui. De propriis inde veri nominis peccatum dicimus, cum animus tardus, & mollis est ad delectationes cogitationum, Antea, & lenocinia excutienda, quamuis ad rem persequendam nullo modo, ad extinguendum gliscens opus peccati ignem parum fortiter consentiat, ac elaboratur sepe.

Porro hæresis est, & quidem perniciosissima, quæ ex omnibus passionibus, necesse est, atque adeo naturalibus concupiscendi potentij peccatum imponit: imo eas peccatum facit. Ideo vero est hæresis exitiabilis, quia nomine sanctitatis, & puritatis, summam profanitatem & spurciem inducit. Ut sancti videantur, atque toto animo peccata abominari. Non modo facerum, dictorumque, sed minimarum etiam inuitis & reluctantibus obrepentium cogitationum motiones peccata vera, & æterna pena digna esse aiunt. Beza sententia in 1. Ioan. cap. Dum enim 5. 16. horrenda auditu est. Peccata, inquit, omnia huiusmodi paria sunt, ut vel minima minimi peccati cogitatio mortem æternam millies mereatur: negat crudeles esse nullum, qui pro minimis peccatis commouentur. Hic se iactant, & sanctimoniam se causam tueri profitentur. Verum dum omnia hæc, quæ vitari non possunt, tam grauius censent, in illis hæsisse viros sanctos affirmant, nullum peccatum horribile tandem iudicant, cum omnia si non stoicè paria, æternis tamen ignibus obnoxia dicant. Omnia inquam reproborum, nulla electorum. Ita enim loco citato Beza. Itaque reprobi minimi peccati minima cogitatio, addo ex alio illorum principio. Optima optimi operis feruentissima voluntas millies inferos merebitur. Millies millena scelera electorum venialia sunt, nec iustitiam auferunt, nec iræ diuinæ obnoxium reddunt; Huc denique omnia redeunt, ut si quis in album ciuium coelestium inscriptus sit, Nullum peccatum mortale suspicetur, à se committi posse.

§. 3. Quod porto peccatum non subitis & voluntatem antecedentibus motibus, sed consensu, voluntate vel in factum, vel delectationem definiamus, non assensu deest nostri stuporis, sed veteris orthodoxie. Augustini, Chrysostomi, omniumque patrum. Verba Augustini l. 1. Serm. Domini in monte, c. 12. adferam, ut Calvinus intelligat quantos viros, sub nostro nomine stuporis & hæreseos incuset. Iustitia ergo minor est, inquit, Regni DEI, non mœchari in corde. Multo facilius est ne mœchetur in corpore, qui quis non mœchatur in corde. Illud ergo confirmant, quo hoc præcipit, non enim venit legem soluere, sed implere. Sane considerandum est quod non dixit omnis qui concupiscit mulierem. Sed qui viderit mulierem ad concupiscendam eam: id est, hoc sine, & hoc animo attenderit, ut eam concupiscat, quod iam non est tiuillari delectatione carnis, sed plene consentire libidini, ita ut non refranetur illicitus appetitus. Sed si facultas data fuerit, satiatur. Nam tria sunt quibus impletur peccatum, suggestionem, delectationem, & consensum. Suggestio siue per memoriam sit, siue per corporis sensum, cum aliquid videmus, aut audimus, vel olfacimus, vel gustamus, vel tangimus. Quo si frui delectauerit, delectatio illicita refrananda est.

Perpicue igitur Augustinus illa distinguit, nec omnem concupiscentiam, sed voluntariam, & ex proposito

Omni libido prohibetur.

Calvinus omnis motus est peccatum.

Memoriam delectationem voluntatem.

Amantem.

Memoriam delectationem voluntatem.